

REGLEMENTAREA JURIDICĂ A DREPTULUI DE A SE AFILIA LA SINDICATE

Valeriu BAEȘU, doctorand, lector universitar

LEGAL REGULATION OF THE RIGHT TO JOIN THE TRADE UNIONS

Unions representing some independent legal entities established to protect and promote the professional, economic, social, cultural and sporting interests of their members — employees, public servants, other professionals or individuals under qualification — stipulated in the labor laws domestic and international documents, and in collective labor contracts that it operates according to their statutes.

Keywords: *economic human rights, the right to join in trade unions, labor laws, collective agreements, international documents, proposals of lege ferenda.*

Sindicatelor reprezintă niște persoane juridice independente constituite în scopul apărării și promovării intereselor profesionale, economice, sociale, culturale și sportive ale membrilor lor — salariați, funcționari publici, alți profesioniști sau persoane în curs de calificare — prevăzute în legislația muncii interna și în documentele internaționale, precum și în contractele colective de muncă, ce își desfășoară activitatea potrivit statutelor proprii.

Cuvinte cheie: *drepturi economice ale omului, dreptul de afiliere în sindicate, legislația muncii, contracte colective, documente internaționale, propuneri de lege ferenda.*

Sindicatelor reprezintă un important factor de echilibru social, una din instituțiile esențiale ale societății civile actuale și ale statelor democratice contemporane, unul dintre partenerii negocierilor colective și a dialogului social care au jucat, joacă și vor juca un rol deosebit în dezvoltarea drepturilor omului atât în Republica Moldova cât și peste hotarele ei.

Legislația actuală a Republicii Moldova evidențiază dreptul la asociere și crearea sindicatelor într-o serie de acte normative cum ar fi:

- Constituția Republicii Moldova, care stipulează că „dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte” și că „orice salariat are dreptul de a întemeia și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.”¹.

1 Art. 4 și art. 42 al Constituției Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 1 din 12.08.1994. Chișinău. Editura: ARC, 2012, 576 p.

— Codul muncii al Republicii Moldova în Capitolul III prevede drepturile organelor sindicale la efectuarea controlului asupra respectării legislației muncii și garanțiile activității lor².

— Legea sindicatelor, care prin esență specifică drepturile, libertățile și obligațiile organizațiilor sindicale la întrunire, asociere și realizare a drepturilor sale³.

Constituția Republicii Moldova reglementează în art. 42 dreptul de a întemeia și de a se afilia la sindicate. Totodată, legea sindicatelor prevede expres că legislația cu privire la sindicate este constituită din: „Constituție, prezenta lege, alte acte normative, precum și din actele internaționale la care Republica Moldova este parte”⁴.

În viziunea autorilor comentariului Constituției Republicii Moldova⁵ dreptul la asociere sindicală presupune următoarele trăsături ale acesteia:

- a) Convenția protejează nu numai dreptul de a fonda sindicate ori de afiliere la cele existente, dar și activitățile sindicale ale persoanei pentru „apărarea intereselor”;
- b) statul nu poate constrânge sindicatele la semnarea unor convenții colective, dar nici salariații nu pot fi constrânși să accepte clauzele unei asemenea convenții;
- c) libertatea sindicală nu asigură nici sindicatelor, nici membrilor acestora un anumit regim preferențial din partea statului;
- d) statul are îndatorirea să protejeze angajații împotriva eventualului abuz de poziție dominantă din partea sindicatelor;
- e) obligația de apartenență sindicală ori împiedicarea retragerii din sindicat constituie o încălcare a libertății de asociere;
- f) nu constituie o ingerință în exercițiul libertății de asociere sancționarea disciplinară a unui salariat, lider sindical, pentru că a solicitat membrilor sindicatului participarea acestora la o grevă, dacă acea grevă este interzisă prin lege etc.

Prevederea constituțională elucidată de alin. (1) al art. 42, „orice salariat are dreptul de a întemeia și de a se afilia la sindicate pentru apărarea drepturilor sale” urmează a fi tratată prin prisma celor două elemente definatorii: a) trăsăturile caracteristice ale sindicatelor, ca organizații social-economice de protecție a salariaților fiind: scopul formării sindicatelor nu este unul comercial, acestea se formează nu pentru a obține profituri materiale și financiare; activitatea politică a sindicatelor nu constituie scopul lor principal, ci doar un mijloc de realizare a acestuia; dacă în cazul

2 Art. 386-390 al Codului Muncii al Republicii Moldova Nr. 154 din 28.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 159-162 din 29.07.2003. <http://lex.justice.md/md/326757/> (citat la 30.11.2015).

3 Art. 1 a legii Nr.1129-XIV cu privire la sindicate din 07.07.2000. În Monitorul Oficial al R.Moldova nr.130-132 din 19.10.2000. <http://www.law-moldova.com/laws/rom/profsojuzah-ro.txt> (citat la 05.12.2015).

4 Ibidem, art. 2.

5 Art. 42 al Constituției Republicii Moldova. Comentariu. Chișinău. Editura: ARC, 2012, 576 p., p. 174.

partidelor Constituția și legislația au stabilit anumite condiții obligatorii, în privința sindicatelor aceste condiții lipsesc în textul constituțional; formarea sindicatelor este prevăzută de Constituție, ceea ce pune în valoare importanța dreptului respectiv și îi conferă un caracter fundamental.

b) dreptul sindicatelor de a apăra interesele membrilor săi printr-o serie de dispoziții constituționale⁶ și legislative ca:

- Legea sindicatelor nr. 1129-XIV din 07.07.2000, care reglementează raporturile sociale ce apar în legătură cu realizarea de către salariați a dreptului constituțional de a întemeia și de a se înscrie în sindicate, stabilește cadrul juridic al întemeierii lor, garanțiile activității, reglementează relațiile lor cu autoritățile publice, cu patronii și cu asociațiile patronilor;
- Codul muncii, care reglementează: asigurarea dreptului sindicatelor de a exercita controlul obștesc asupra respectării legislației muncii; statutul sindicatelor de părți ale parteneriatului social; drepturile sindicatelor de a participa la negocierile colective și de a semna convențiile colective; participarea sindicatelor la soluționarea litigiilor de muncă; interzicerea concedierii fără acordul organului sindical; drepturile organelor sindicale la efectuarea controlului asupra respectării legislației muncii și garanțiile activității lor; consultarea sindicatelor în majoritatea aspectelor referitoare la munca salariaților etc.;
- Codul contravențional, care sancționează, în art. 61, împiedicarea exercitării dreptului de întemeiere a sindicatelor și de afiliere la acestea⁷.

Textul alin. (2) al articolului constituțional menționat stabilește că sindicatele se constituie și își desfășoară activitatea în condițiile legii și că aceste organizații contribuie la apărarea intereselor profesionale, economice și sociale ale salariaților. Legea sindicatelor conține reglementările necesare în scopul detalierii și aplicării reglementărilor constituționale. Astfel, legea stipulează independența sindicatelor și interzicerea discriminării după principiul apartenenței la sindicat, conține prevederi referitoare la constituirea și activitatea organizațiilor sindicale și a membrilor acestora⁸.

Așa dar, drepturile de bază ale sindicatelor cuprind: apărarea drepturilor și intereselor membrilor de sindicat; dreptul de a participa la administrarea treburilor publice; dreptul de a participa la elaborarea proiectelor de programe social-economice și de acte juridice; dreptul la negocieri colective, la încheierea contractelor colective de muncă și exercitarea controlului asupra executării lor; drepturile în domeniul protecției muncii și protecției mediului înconjurător; dreptul la protecția socială; dreptul la efectuarea controlului obștesc asupra respectării legislației muncii;

---

6 Alin. (2) al art. 42 din Constituție prevede că sindicatele contribuie la apărarea intereselor profesionale, economice și sociale ale salariaților; art. 43 alin. (4) din Constituție prevede că dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate; art. 38 din Constituție garantează dreptul la grevă; art. 52 alin. (2) din Constituție garantează dreptul organizațiilor legale constituite de a adresa petiții.

7 Constituția Republicii Moldova. Comentariu. Chișinău. Editura: ARC, 2012, 576 p., p. 174.

8 Ibidem.

informarea prealabilă a sindicatelor despre lichidarea, reorganizarea unității sau schimbarea formei de proprietate, întreruperea totală sau parțială a procesului de producție din inițiativa patronului ș.a.

Efectuând o retrospectivă a legislației constituționale Republicii Moldova în domeniul sindicatelor putem constata că acestea se caracterizează prin următoarele trăsături:

- sunt rezultatul unei asocieri de persoane după criteriul locului de muncă, meseriei, profesiei, ramurii de activitate sau principiul teritorial. Acest drept face parte din categoria drepturilor fundamentale ale omului care sunt consacrate în Constituția Republicii Moldova în virtutea căreia „orice salariat are dreptul de a întemeia și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale”⁹.
- au o natură profesională și nu una politică. Un sindicat nu poate reuni decât persoane care exercită o anumită activitate profesională determinată, aderența la un anumit partid nu este obligatorie, deci nu constituie un criteriu relevant. O simplă comunitate de interese nu este suficientă pentru constituirea unei asemenea organizații, formarea acesteia solicită în mod primordial și indubitabil legătura profesională care trebuie să existe între membrii acesteia.
- își desfășoară activitatea în temeiul statutelor proprii. Statutul reprezintă actul de bază care dă naștere unui sindicat și reprezintă cadrul normativ după care organizația respectivă se conduce și își desfășoară activitatea¹⁰.
- apără drepturile și interesele profesionale, economice și social-culturale ale salariaților.
- sunt persoane juridice independente de drept privat. Prin natura lor sunt persoane de drept privat, care contribuie prin activitățile lor la soluționarea unor probleme de interes public.

Din cele menționate mai sus, este incontestabil rolul și importanța organelor sindicale întru garantarea, protejarea și promovarea dreptului la muncă în spiritul statului de drept în Republica Moldova. De aceea considerăm recomandabil de a pretexta o propunere de *lege ferenda* ca concedierea salariaților, cu excepția salariaților membri de sindicat în cazurile stipulate la art. 86 alin. (1) lit. c), e) și g) Codul muncii al Republicii Moldova, să se admită doar cu consultarea prealabilă scrisă (avizului scris) a organului (organizatorului) sindical din unitate. Insistăm la accentuarea formei scrise a consultării organului sindical din unitate, din motiv că, opțiunea formei verbale a acesteia creează dificultăți în domeniul probării existenței consultării propriu-zise, iar reieșind din prevederile Codului muncii al Republicii Moldova, în cazul în care răspunsul nu a fost primit de angajator în termenul de 10 zile lucrătoare de la data solicitării acordului (opinie consultative), acordul (comu-

9 Art. 42 al Constituției Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 1 din 12.08.1994.

10 Art. 9 a legii Nr.1129-XIV cu privire la sindicate din 07.07.2000 În: Monitorul Oficial al R.Moldova nr.130-132 din 19.10.2000. <http://www.law-moldova.com/laws/rom/profsojuzah-ro.txt> (citată la 05.12.2015).

nicarea opiniei consultative) organului respectiv se prezumă¹¹, fapt care afectează protecția dreptului la muncă a salariatului¹².

Cât privește coraportul dintre reglementările constituționale ale Republicii Moldova cu privire la dreptul de afiliere în sindicate și reglementările internaționale putem constata că dreptul de afiliere la un anumit sindicat, ca expresie a libertății sindicale, nu prevede o prerogativă generală de afiliere, la alegerea celui în cauză, independent de cuprinsul reglementărilor sindicatului la care se dorește aderarea. Așa fiind ca principiu, în exercițiul acestei libertăți, sindicatelor trebuie să li se recunoască facultatea de a decide conform acestor reglementări, asupra problemei admiterii sau a excluderii de membri, pentru că protecția instituită de art. 11 exercițiului dreptului de asociere în sindicate este „îndreptată, înainte de toate, tocmai împotriva ingerințelor statului“ în acest domeniu al vieții asociative; ca atare, primirea sau excluderea unui membru dintr-un sindicat, decisă în conformitate cu statutul acestuia, are a fi considerată ca „o activitate privată, de care statul nu este ținut să răspundă în lumina dispozițiilor Convenției“¹³. Totuși, pentru ca dreptul de a adera la un sindicat să rămână efectiv, statul are îndatorirea să protejeze angajații împotriva eventualului abuz de poziție dominantă din partea sindicatelor. Comisia a considerat că asemenea abuzuri se pot produce atunci când, spre exemplu, aderarea sau excluderea nu a fost conformă statutului sindicatului în cauză sau când regulile pe care acesta le conține în materie apar ca fiind nerezonabile și arbitrare ori când consecințele excluderii ar apărea ca deosebit de împovăraătoare pentru cel interesat, cum ar fi situația în care s-ar ajunge la pierderea calității de angajat datorită, eventual, monopolului exercitat de un anumit sindicat¹⁴. În măsura în care un sindicat acționează în limitele statutare rezonabile, acceptate ca atare de cei care au aderat la el, acesta poate să intervină chiar în viața privată a membrilor săi. Astfel, într-o cauză, Comisia a constatat că un sindicat a încheiat un acord cu o companie de asigurări, acord ce includea și asigurarea membrilor săi, în limitele competențelor ce i-au fost recunoscute prin lege. Costul asigurării a fost preluat de sindicat prin mărirea cu un anumit procent a nivelului cotizației sindicale, cu consecința impunerii unei asigurări obligatorii a locuinței pentru toți membrii sindicatului în discuție. Comisia a decis că, într-o asemenea situație, din moment ce sindicatul a acționat în limitele mandatului său, dispozițiile art. 11 nu au fost încălcate¹⁵.

---

11 Art. 87 alin (4) Codul Muncii al Republicii Moldova.

12 Hotărârea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității unor prevederi din alin. (4) al articolului 87 din Codul muncii nr. 154-XV din 28 martie 2003 nr. 12 din 20.05.2014. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 223-230 din 08.08.2014. lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1 (citat la 20.01.2016).

13 Comisia EDH, 13 mai 1985, precit. P. 194, în: Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediția 2, București, Editura: C.H. Beck, 2010, p. 878.

14 Ibidem.

15 Comisia EDH 1 februarie 1971, nr. 4215/1969, în: Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediția 2, București, Editura: C.H. Beck, 2010, p. 878.

Putem afirma că libertatea sindicală prevăzută și protejată prin art. 11 privește nu numai pe angajați, ci și pe angajatori, patroni sau conducători de societăți comerciale, companii etc. Astfel, Curtea Europeană a avut a se pronunța asupra aplicabilității acestui text în privința măsurilor luate de un sindicat de angajați împotriva unui patron de întreprindere care nu a aderat la nicio organizație patronală și nu a dorit să încheie acorduri specifice cu personalul său, acceptate de organizațiile patronale¹⁶. Ea a reținut că, chiar dacă întinderea inconvenientelor și a prejudiciilor suferite de patron prin măsurile adoptate de sindicat împotriva sa nu pot fi stabilite cu precizie, aceste măsuri au reprezentat pentru el o presiune considerabilă în vederea încheierii unei convenții colective, așa cum îi cereau sindicatele; el avea posibilitatea să adere la un sindicat patronal, caz în care convențiile colective încheiate în domeniu îi deveneau opozabile, fie să subscrie la un așa-numit acord de înlocuire a convenției colective, care lega părțile tot pe baze contractuale. În consecință, C.E.D.O. a admis că obligația impusă de sindicat a fost de natură să aducă atingere libertății sindicale a patronului, astfel că dispozițiile art. 11 devin aplicabile¹⁷. În consecință, instanța europeană a avut a se pronunța cu privire la responsabilitatea statului într-o asemenea situație. În acest sens, ea a statuat că măsurile pe care patronul, reclamant în cauză, le pune în discuție din punct de vedere al compatibilității lor cu dispozițiile art. 11, chiar dacă sunt tolerate în legislația internă, nu privesc o intervenție directă din partea statului, ci din partea sindicatelor salariaților. Responsabilitatea statului ar urma să fie totuși angajată, dacă aceste măsuri ar avea ca rezultat neîndeplinirea obligațiilor sale de a asigura pentru cel interesat exercițiul drepturilor garantate prin art. 11 din Convenție¹⁸.

Cu privire la dreptul de a nu adera la un anumit sindicat sau de a se retrage din el, reieșind din prevederile Convenției Europene putem menționa că pe un plan general, pentru asociații¹⁹, s-a pus problema compatibilității afilierii obligatorii la un anumit sindicat, adiacentă celei privitoare la monopolul sindical, cu dispozițiile art. 11 din Convenție.

În prima cauză²⁰ în care a avut a se pronunța cu privire la această problemă, Curtea Europeană a decis că a interpreta acest text în sensul că ar autoriza orice formă de constrângere în materie de apartenență sindicală ar însemna să se aducă atingere însăși substanței libertății pe care el o garantează²¹. Plecând de la această soluție, într-o altă

---

16 Cauza Gistafsson c/Suedia 18/1995/524/610. http://www.kurt.nu/index_europaratt/europa-domstolen_domar_text/Gustavsson2.html (citat la 4.12.2015).

17 Comisia CEDH, 25 aprilie 1996. în: Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediția 2, București, Editura: C.H. Beck, 2010, 1888 p., p. 879.

18 Cazul Sigurdur A. Sigurjonsson c/Irlanda 2.06.1993. [http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-62401#{"itemid":\["001-62401"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-62401#{) (citat la 28.11.2015).

19 Art. 11, nr. 8.

20 Cauza Chassagnou et autre c/France din 29 aprilie 1999. [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62843#{"itemid":\["001-62843"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62843#{) (citat la 28.11.2015).

21 CEDH, 13 august 1981. În: Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediția 2, București, Editura: C.H. Beck, 2010, 1888 p., p. 879.

hotărâre, instanța europeană a arătat că interpretarea art. 11 conduce la concluzia că acesta consacra nu numai dreptul pozitiv de a constitui și de a adera la sindicate, dar și aspectul negativ al acestui drept, anume libertatea de a nu adera la un anumit sindicat și pe aceea de a se retrage din el. Fără a statua asupra problemei de a se ști dacă aspectul negativ al acestui drept este inclus în egală măsură cu aspectul său pozitiv instanța europeană a considerat că, dacă a constrânge o persoană să se înscrie într-un sindicat determinat poate să nu reprezinte întotdeauna o încălcare a Convenției, o formă de constrângere care, într-o situația dată, atinge însăși substanța libertății sindicale, astfel cum este consacrată de art. 11, este de natură să aducă o atingere înseși acestei libertăți²².

Ulterior Ct.E.D.O. a decis, în sensul că ea nu exclude, în principiu „aspectele negative“ și cele „pozitive“ ale dreptului la libertate sindicală să beneficieze de același nivel de protecție „într-un domeniu pertinent“; totuși această problemă nu poate fi soluționată *in abstracto*, ci are a fi examinată în lumina circumstanțelor fiecărei cauze²³. În orice caz, ea a decis că autoritățile naționale pot fi obligate ca în anumite circumstanțe să intervină în raporturile dintre persoane private prin adoptarea de măsuri rezonabile și adecvate spre a se asigura respectarea efectivă a libertății de a nu adera la un sindicat sau de a ieși din el²⁴.

Cât privește rolul sindicatelor în apărarea intereselor lor prin raportare la respectarea libertății sindicale, în jurisprudența Curții s-a pus problema dacă această libertate include dreptul sindicatelor la negocieri colective. Instanța europeană a recunoscut că sindicatele trebuie să fie consultate cu privire la problemele ce interesează activitatea la locul de muncă sau alte domenii ale vieții sociale a membrilor lor; dispozițiile art. 11 lasă la aprecierea statelor alegerea mijloacelor prin care pot fi asigurate aceste obiective, iar convențiile colective reprezintă numai unul din aceste mijloace²⁵. De asemenea, ea a arătat că, având în vedere natura sensibilă a problemelor sociale și politice puse de căutarea unui just echilibru între diversele interese în prezență, cu deosebire atunci când este vorba despre evaluarea caracterului apropiat al intervenției statului cu privire la măsurile pe care le iau sindicatele pentru a face să crească semnificația sistemului de negociere colectivă în domeniul raporturilor de muncă și ținând cont de diferențele importante pe care le prezintă sistemele juridice interne ale statelor contractante în acest domeniu, trebuie să li se recunoască acestora marea posibilitate de alegere în privința mijloacelor ce au a fi utilizate pentru apărarea efectivă a libertății sindicale²⁶.

---

22 CEDH, 25 aprilie 1996. În: Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediția 2, București, Editura: C.H. Beck, 2010, 1888 p., p. 880.

23 CEDH, 11 ianuarie 2006. În: Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediția 2, București, Editura: C.H. Beck, 2010, 1888 p., p. 880.

24 Cauza Wilson, National Union of Journalists et autres c/Turquie. http://www.rtdh.eu/pdf/20020702_wilson-national-union-journalists_c_uk.pdf (citat la 11.12.2015).

25 CEDH, 6 februarie 1976. În: Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediția 2, București, Editura: C.H. Beck, 2010, 1888 p., p. 880.

26 CEDH, 25 aprilie 1996. În: Bârsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Ediția 2, București, Editura: C.H. Beck, 2010, 1888 p., p. 881.

Cât privește reglementarea internațională a dreptului de afiliere la sindicate putem preciza că istoria apariției organizațiilor sindicale în Europa Occidentală și America de Nord nu neapărat este legat de proclamarea dreptului la asociere. Acestea nu sunt o consecință pozitivă ci mai degrabă invers o mișcare social-politică de sensibilizare a autorităților publice pentru recunoașterea acestei libertăți. Astfel, chiar dacă primele sindicate își fac apariția la mijlocul sec. XVIII — începutul sec. XIX acestea sunt declarate ilegale în Franța prin legea Le Chapelier (1791), Anglia — legea societăților (1799), SUA — concepția „cârdășie criminală“, realizată de precedentele juridice în limitele sistemului dreptului comun. Recunoașterea sindicatelor realmente are loc sub presiunea masivă a mișcărilor muncitorești și începe odată cu anularea pedepselor penale pentru activitatea sindicală: în Marea Britanie 1824; SUA — 1842; Franța — 1864; Germania 1861-1869; Belgia — 1866; Olanda — 1872; Italia — 1890.

Actualitatea libertății de asociere se evidențiază la sfârșitul războiului și anume în anul 1944, în renumita Declarație de la Filadelfia, care a specificat scopurile și obiectivele organizației, totodată a trasat direcțiile principale de activitate în lumea de după război, drept răspuns preocupărilor de problema exercitării drepturilor sindicale. Ca urmare a acestei preocupări, în 1949, Biroul Internațional al Muncii a creat Comisia de investigare și consiliere în materie de libertate sindicală însărcinată cu asigurarea controlului asupra aplicării acestei libertăți. În 1951, Comisia a decis înființarea unui Comitet al libertății sindicale care avea competență de examinare preliminară a plângerilor referitoare la atingerile aduse drepturilor sindicale.

Practicile internaționale ne demonstrează că majoritatea statelor înalt dezvoltate dispun de anumite prevederi legale pe lângă Constituții ce vizează expres drepturile omului în care se reflectă și dreptul la asociere.

Principiile definitorii ale dreptului de asociere în sindicate sunt specificate în Preambulul Constituției franceze din 1946²⁷. Astfel fiecare om poate să-și apere interesele sale prin intermediul organizațiilor sindicale precum și să aparțină unui sindicat la alegere. Legea franceză recunoaște asocierea sindicală din 21 martie 1884 și reprezintă un model al normelor ce legalizau sindicatele în sistemul dreptului european continental²⁸.

Republica Italiană consfințește dreptul la asociere în Constituția²⁹ din 1947 și-l atribuie către drepturile și libertățile fundamentale afiliate sferei relațiilor civile. Multitudinea drepturilor și libertăților întărite în Constituția spaniolă³⁰ poate fi împărțită în trei grupe. Această divizare nu se bazează pe natura juridică a acestor drepturi dar pe caracterul recunoștinței și sistemul juridic de protecție. Astfel dreptul la asociere și întemeiere a sindicatelor se atribuie primei grupe „Drepturile și libertățile fundamentale“. Prevederile constituționale sunt dezvoltate în Legea cu privire la statutul salariaților, care reglementează drepturile și îndatoririle fundamentale ale oamenilor muncii.

27 Дубровин В.Н. Конституции зарубежных стран. Москва, Издательство: Юрлитформ, 2000, с. 34.

28 Teosa V. Libertatea asocierii sindicale: reflecții istorice și practici contemporane. În MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică) nr.2 (XLV) 2009, Chișinău: CEP USM, 2009 p. 135-136.

29 Дубровин В.Н. op. cit., p. 54.

30 Idem, p. 72.

Constituția României stabilește că cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate și în alte forme de asociere; partidele sau organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României sunt neconstituționale; asociațiile cu caracter secret sunt interzise³¹ precum și că sindicatele se constituie și își desfășoară activitatea potrivit cu statutele lor, în condițiile legii și contribuie la apărarea drepturilor și la promovarea intereselor profesionale, economice și sociale ale salariaților³².

Constituția Germaniei din 23 mai 1949 reglementează că toți germanii dețin dreptul de a crea asociații și organizații; asociațiile, scopurile și activitățile cărora contravin legislației penale sau sunt îndreptate contrar regimului constituțional și a ideilor de colaborare între națiuni, sunt interzise. Dreptul de a crea asociații pentru protecția și îmbunătățirea condițiilor de muncă și a celor economice sunt garantate fiecărei persoane și tuturor profesiilor. Acordurile care au drept scop limitarea acestui drept sau va îngreuna desfășurarea lor sunt lovite de nulitate.³³

Constituția Elveției din 29 mai 1874 prevede în art. 34 că Confederația are dreptul să legisfeze nuanțe ce țin de relațiile dintre angajator și angajat sau muncitori, în domeniile de reglementare a problemelor de interes general al întreprinderii sau a intereselor profesionale³⁴ sau în art. 56 cetățenii au dreptul de a crea asociații, doar dacă scopul acestor asociații sau mijloacele utilizate de ele, nu sunt interzise sau periculoase pentru stat; Legile Cantoanelor vor conține modalități necesare contra abuzurile de drept în segmentul respectiv³⁵.

Spre deosebire de Constituțiile sus indicate, Constituția Braziliei conține o reglementare mai detaliată ce ține de dreptul de afiliere în sindicate. Astfel, ea stabilește în art. 5 punctul XVII că statul garantează libertatea deplină de asociere cu scopuri legale de activitate și interzice asocierile militarizate³⁶. În punctele XX și XXI al aceluiași articol se prevede că nimeni nu poate fi forțat, să intre în asociație sau să rămână în ea și asociațiile au dreptul de a reprezenta membrii săi în instanțele de judecată și peste hotarele ei, dacă ele sunt împuternicite special pentru aceasta³⁷. Art. 8 stipulează că asociațiile profesionale sau asociațiile de sindicate sunt libere cu privire la următoarele nuanțe:

1. Legea nu poate cere sancționarea pentru crearea sindicatului, înregistrat în conformitate cu normele legale, dar guvernului i se interzice să intervină în problemele sindicatului;
2. Se interzice crearea mai mult de un sindicat de fiecă nivel, ce reprezintă o anumită categorie profesională sau economică pe același teritoriu, pentru reprezentarea intereselor muncitorilor dintr-un teritoriu municipal;

---

31 Art. 37 al Constituției României. http://www.e-scoala.ro/cultura_civica/constitutia.html (citat la 30.11.2015).

32 Art. 9 al Constituției României.

33 Дубровин В.Н. *op.*, cit, p. 110-11.

34 *Idem*, p. 158.

35 *Idem*, p. 168.

36 *Idem*, p. 205.

37 *Idem*, p. 206.

3. Obligația primordială a sindicatului este protecția intereselor drepturilor individuale și colective dintr-o anumită categorie în fața instanței de judecată sau organelor statului;
4. Adunarea generală va determina cuantumul participațiunii, în condițiile unui sindicat profesional;
5. Nimeni nu poate fi forțat să fie membru sau să părăsească structura sindicală;
6. Sindicate sunt obligate să participe la acordurile colective de muncă;
7. Membrii de sindicate, ieșiți la pensie, beneficiază de dreptul de a alege și dreptul de a fi ales în sindicate;
8. Concedierea unui membru de sindicat se interzice din momentul înregistrării candidaturii sale în funcție de lider (președinte) sindical sau a reprezentantului acestuia, sau în funcție de vicepreședinte în cursul a unui an de zile după expirarea termenului de recepționare a funcției, dacă el sau ea n-a efectuat abateri importante conform legislației in vigoare³⁸.

Constituția Poloniei cu privire la dreptul de afiliere în sindicate prevede doar faptul că Republica Polonă respectă libertatea creării și funcționării asociațiilor profesionale, mișcărilor civile³⁹, iar Constituția Japoniei stabilește în art. 10 că poporul Japoniei se bucură necondiționat de toate drepturile fundamentale ale omului și că aceste drepturi fundamentale sunt asigurate de prezenta Constituție⁴⁰, în art. 21 și art. 22 se garantează libertatea întrunire și de asociere și că fiecare are dreptul la libertatea profesiei, doar că aceasta să nu contravină intereselor generale a societății⁴¹, în art. 28 se garantează dreptul muncitorilor la crearea organizațiilor și de asemenea dreptul la negocieri colective și alte activități colective⁴², Constituțiile Republicii Populare Chineze și a Indoneziei stabilește doar faptul că realizându-și drepturile și libertățile sale cetățenii Republicii Populare Chineze nu trebuie să aducă daune intereselor statului⁴³ și respectiv faptul că prin lege se stabilește libertatea de asociere și de manifestare.⁴⁴

Concluzionând putem afirma că reglementările, atât din legislația națională, cât și din cea internațională, cu referire la dreptul de a întemeia și de a se afilia la un sindicat au parcurs o cale destul de îndelungată, începând cu a doua jumătate a sec. XIX, când a fost consfințit constituțional dreptul de asociere⁴⁵ evoluează continuu și se modifică în dependență de dezvoltarea relațiilor sociale ținând cont de situația social-politică din țară. Actualmente legislația cu privire la sindicate se perfecționează în concordanță cu convențiile și recomandările Organizației Internaționale a Muncii, al cărei membru este și Republica Moldova din iulie 1992.

---

38 Idem, p. 211.

39 Idem, p. 291.

40 Idem, p. 328.

41 Idem, p. 329.

42 Idem, p. 330.

43 Idem, p. 345.

44 Idem, p. 363.

45 N. Romandaș, E. Boișteanu. Dreptul Muncii. Chișinău: Reclama, 2007, p. 88.